

שנה"ל תשע"ז סמסטר ב'
1041.310201
יום ה' 16:00-19:00
בניין נפתלי חדר 101

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה למדעי החברה
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

חברה בישראל

מרצים:

פרופ' חנה הרצוג- מייל: hherzog@post.tau.ac.il שעת קבלה: בתיאום מראש
פרופ' נח לויך- אפשטיין- מייל: noah1@post.tau.ac.il שעת קבלה: יום שני 15-16 בחדר 623
פרופ' יהודה שנהב - מייל: shenhav@post.tau.ac.il שעת קבלה: בתיאום מראש
פרופ' דני רבינוביץ מייל: msdan@post.tau.ac.il שעת קבלה: בתיאום מראש

עוזרת הוראה:

עלמה כץ – almakatz@gmail.com

מטרת הקורס לחשוף את התלמידים לתהליכים ולמאפיינים של החברה בישראל. במהלך הקורס נעין בסוגיות מרכזיות ונדון בהן באמצעות גישות תיאורטיות מגוונות בחקר החברה בישראל. הקורס יועבר במתכונת מודולרית על ידי ארבעה מרצים.

חובות הקורס:

ההשתתפות בהרצאה הינה חובה.
במהלך הסמסטר יתבקשו הסטודנטים להגיש מטלת ביניים.
הציון על מטלה זו יהווה 15% מהציון הסופי.
בסיום הקורס יערך מבחן בית שיהווה 85% מהציון הסופי בקורס.
כל פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס.

רשימת קריאה:

פריטים המסומנים בכוכבית (*) מהווים קריאת רשות

העשורים הראשונים: כינון ריבונות, אזרחות וריבוד חברתי

שיעור 1 (16.3.17): פרופ' יהודה שנהב

היכוח על אל-עריש ואוגנדה, הריבונות ושאלת 48

קריאה:

- אליעד יועז, 2008 "ארץ טקסט" רסלינג, ע' 11-25
 - בר יוסף איתן, 2006 "למה לא אוגנדה? המשלחת הציונית למזרח אפריקה 1905", תיאוריה וביקורת 28, ע' 75 - 100
 - קימרלינג ברוך, 1998 "אל נכבה", תיאוריה וביקורת 12-13, עמ', 38-33.
 - בשארה עזמי, 1998 "מאה שנות ציונות", תיאוריה וביקורת 12-13, עמ', 522-507.
- * גלזמן מיכאל, 2003 "חוסר כוח – המחלה המבישה ביותר: ביאליק והפוגרום בקישנייב", תיאוריה וביקורת 22, ע' 105-132.
- * רם אורי, 1996. "זיכרון וזהות: סוציולוגיה של ויכוח", תיאוריה וביקורת 8, עמ' 9-32.
- * דוד ויטאל, 1982. המהפכה הציונית, כרך ב', תל אביב: עם עובד.
- * כוזם, עזיזה. 1999; "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי-שוויון האתני בישראל", סוציולוגיה ישראלית א(2), ע' 385-428.

שיעור 2 (23.3.17): פרופ' נח לוי-אפשטיין

הגירה המונית ועיצוב המבנה הריבודי

קריאה:

- משה ליסק. 1999. העלייה הגדולה בשנות החמישים. כישלון כור ההיתוך. ירושלים מוסד ביאליק.
- "היבטים חברתיים של תהליכי קליטה ראשוניים" עמ' 58-74.
- יובל אלמלך ונח לוי-אפשטיין. 1998. "הגירה ושיכון בישראל: מבט נוסף על אי-שוויון אתני", מגמות לט (3): 269-243.
- Aziza Khazzoom. 2008. *Shifting Ethnic Boundaries and Inequality in Israel*. Stanford: Stanford University Press. Ch. 4 "Was dichotomization inevitable?", pp. 69-85

שיעור 3 (30.3.17) פרופ' חנה הרצוג

הבניות של אזרחויות בהצטלבויות שבין מיקומים מוצא, לאום, מגדר, והגירה.

קריאה:

- קמפ אדריאנה, 1999. "שפת המראות של הגבול: גבולות טריטוריאליים וכינונו של מיעוט לאומי בישראל" **סוציולוגיה ישראלית ב' (1): 319 – 349.**
- ברקוביץ, ניצה. 1999. "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל". **סוציולוגיה ישראלית ב' (1): 277 – 317.**
- קימרלינג ברוך, 1999. "מדינה, הגירה והיווצרותה של הגמוניה 1948-1951", **סוציולוגיה ישראלית ב' (1): 167-208.**

* הרצוג, חנה. 2000. "כל שנה יכולה להיחשב כשנה הראשונה: הסדרי זמן וזהות בוויכוח על שנות החמישים" **תיאוריה וביקורת 17: 209 – 216.**

* לוי, יגיל, 1999. "משטר הצנע" **תיאוריה וביקורת 12 – 13** (גיליון מיוחד: חמישים לארבעים ושמונה): 39 – 46.

* קמפ, אדריאנה. 2002. " 'נדידת עמים' או 'הבערה הגדולה' שליטה מדינתית והתנגדות בספר הישראלי" עמ' 67-36 בתוך **מזרחים בישראל** עורכים חנן חבר, יהוד שנהב, פנינה מוצפי האלר, **הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר.**

* קורן, אלינה, 2008. "כוונות טובות: קווים לדמותו של משרד המיעוטים 14 במאי -- יולי 1949" **קתדרה: לתולדות ארץ ישראל וישובה 127: 113 - 141.**

* דהאן-קלב, הנרייט. 1999. "מאורעות ואדי סאליב". **תיאוריה וביקורת 12 - 13** (גיליון מיוחד: חמישים לארבעים ושמונה) 12-13: 149-157.

שיעור 4 (20.4.17) פרופ' דני רבינוביץ'

הפלסטינים במחצית הראשונה של המאה ה 20

קריאה:

- בני מוריס. 1991. לידתה של בעיית הפליטים הפלסטינים, 1947-1949. תל אביב: עם עובד. עמ' 91-153
- Sa'adi, Ahmad (2002) "Catastrophe, Memory and Identity: Al-Nakbah as a Component of Palestinian Identity". *Israel Studies* Vol 7 no 2: 175-198
- דני רבינוביץ. 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים ל'ערביי ישראל'". תיאוריה וביקורת 4: 152-141

* גיל אייל. 1993. "בין מזרח למערב: השיח על הכפר הערבי בישראל". **תיאוריה וביקורת 3: 39-53.**

ממדינת ישראל לארץ ישראל - עשורי התפנית

שיעור 5 (27.4.17): פרופ' יהודה שנהב

שנות החמישים: מרד ואדי סליב

קריאה:

- דהאן-כלב הנרייט, 1998. "מאורעות ואדי סליב", תיאוריה וביקורת 12-13, עמ' 149-158.
- לב טלי ושנהב יהודה, 2010. "כינונו של האויב מבפנים: הפנתרים השחורים כמושא של פניקה מוסרית", סוציולוגיה ישראלית 12 (1), עמ' 135-158.
- הכהן דבורה, 1994. תוכנית המיליון: תוכניתו של דוד בן גוריון לעלייה המונית בשנים 1942-1945, תל אביב: משרד הביטחון, עמ' 205-218.
- * קימרלינג ברוך, 1999. "מדינה, הגירה והיווצרותה של הגמוניה", סוציולוגיה ישראלית ב (1), עמ' 167-208.
- * שנהב יהודה (עורך), 2003. מרחב, אדמה, בית, תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- * שנהב יהודה. 2003. "פתח דבר", בתוך: היהודים-הערבים: לאומיות, דת ואתניות, תל אביב: הוצאת עם עובד עמ' 7-24.

שיעור 6 (4.5.17): פרופ' חנה הרצוג

1967 ממנה והלאה – מרחבים סוציו-פוליטיים חדשים

קריאה:

- פייגה, מיכאל 2002. שתי מפות לגדה: גוש אמונים, שלום עכשוו ויעיזוב המרחב בישראל" הוצאת מאגנס, ספריית אשכולות, עמ' 11-35, 237-246
- כהנר, לי ויוסף שלהב, 2012. "מגטו לפרוור: תמורות בארגון המרחבי החרדי" עמ' 252 – 272 בתוך קפלן קימי ונורית שטדלר (עורכים) מהשרדות להתבססות: תמורות בחברה החרדית בישראל ובחברה. תל אביב: מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד.

* Hanna Herzog. 2006. "Trisection of Forces: Gender, Religion and the State The Case of State-Run Religious Schools in Israel." *British Journal of Sociology* 57 (2): 241-262.

* בן אליעזר, אורי 1996. "טשטושה של ההבחנה בין מדינה לבין חברה בישראל: הגינאולוגיה של "החלוק" מגמות ל"ז: 207 – 228

* בן אליעזר אורי, 1999. "האם מתהווה חברה אזרחית בישראל? פוליטיקה וזהות בעמותות החדשות" סוציולוגיה ישראלית ב(1): 51-97.

שיעור 7 (11.5.17): פרופ' נוח לוין אפשטיין

הגירה ושאלת הזהות היהודית

קריאה:

- Julia Lerner. 2011. "‘Russians’ in Israel as a post-Soviet subject: Implementing the civilizational repertoire", *Israel Affairs*, 17: 1, 21-37
- אורי בן-אליעזר. 2008. "כושי סמבו, בילי-בילי-במבו: כיצד יהודי הופך שחור בארץ המובטחת", עמ' 130-157 בספר גזענות בישראל, בעריכת יהודה שנהב ויוסי יונה. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

שיעור 8 (18.5.17) פרופ' דני רבינוביץ'

מרב טבעי למיעוט לכוד

קריאה:

- יוסף ג'בארין. 2013. הרהורים ביקורתיים על המאבק המשפטי של הרשויות המקומיות הערביות: המקרה של אזורי עדיפות לאומית. חלק ראשון פרק שני. בספר השלטון המקומי בחברה הפלסטינית בישראל: היבטים פוליטיים, משפטיים וניהוליים. בעריכת: יוסף ג'בארין ומוהנד מוסטפא חיפה: **דיראסאת**.
- יואב פלד. 1993. "זרים באוטופיה: מעמדת האזרחי של הפלסטינים בישראל". **תיאוריה וביקורת** 3: 21-35
- Dan Rabinowitz. 2001. "The Palestinian Citizens of Israel, the Concept of Trapped Minority and the Discourse of Transnationalism in Anthropology". *Ethnic and Racial Studies* 24 (1): 64-85

* אורן יפתחאל. 1998. "יום האדמה". **תיאוריה וביקורת** 12-13 (50 ל 48): 279 – 290
(המאמר עצמו מובא בעמודים הלא זוגיים בלבד. העמודים הזוגיים מוקדשים לציון קצר של אירועי מפתח בישראל בשנים הרלבנטיות).

מיהו ישראלי - ראשית האלף השלישי

שיעור 9 (1.6.17): פרופ' נח לוין- אפשטיין

הגירה ואתגור גבולות האזרחות

קריאה:

- ליסה ענתבי-ימיני. 2015. "בין הדרה להכלה: מבקשי מקלט אפריקנים במרחב העירוני בישראל," עמ' 227-251 בספר לוינסקי פינת אסמרה: היבטים חברתיים ומשפטיים של מדיניות המקלט בישראל. בעריכת טלי קריצמן-אמיר. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.
- רבקה רייכמן. 2009. "הגירה לישראל: מיפוי מגמות ומחקרים אמפיריים, 1990-2006," סוציולוגיה ישראלית (2): 339-379.

שיעור 10 (8.6.17) פרופ' דני רבינוביץ

חזון עתידי לזהות פלסטינית?

קריאה:

- דני רבינוביץ וח'אולה אבו בקר. 2002. הדור הזקוף. עמ' 81-117
- שאוקי חיטיב, סלמן נאטור, עאיידה תומא, ריאד אגיבאריה, מרוואן דווירי, אסעד ג'אנס, חאלד אבו עצבה, גיעפר פרח, ג'ידא רינאוי-זועבי. 2006. החזון העתידי לערבים הפלסטינים בישראל. נצרת: ועדת המעקב העליונה, הועד הארצי לראשי הרשויות המקומיות הערביות בישראל.
- אבי שגיא וידידיה שטרן. 2011. מולדת יחפה: מחשבות ישראליות. תל אביב: עם עובד והמכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 85-116

שיעור 11 (15.6.17) פרופ' יהודה שנהב

פוסט חילוניות ושאלת הריבונות

קריאה:

- אסד טלאל (2010) הקדמה מתוך: כינון החילוניות: נצרות, איסלאם, מודרניות. רסלינג. תרגום: זהר כוכבי
- שנהב, יהודה (2008). הזמנה למתווה פוסט חילוני לחקר החברה בישראל. סוציולוגיה ישראלית. עמוד 161-188
- שנהב יהודה, 2010. במלכודת הקו הירוק, תל אביב: עם עובד. עמ' 38-9.

שיעור 12 (22.6.17) פרופ' חנה הרצוג

זירות מאבקים על הגדרת זהות ומהות

קריאה:

- לוי, יגיל 2015. "תחרות והדרה – התנגשות דתיים-נשים" המפקד האליון – התיאוקטיזציה של הצבא בישראל תל אביב: עם עובד, המכללה האקדמית ספיר. עמ' 248 – 297.

- ששון-לוי אורנה, 2003. "גבריות מתוך מחאה: על כינון הזהויות של חיילים בתפקידי צווארון כחול", סוציולוגיה ישראלית 5(1), עמ' 15-47.
- קופמן, אילנה וגל לוי. 2014. "הערת מחקר: הפלסטינים בישראל במחאת קיץ 2011", **המרחב הציבורי 8** (חורף): 34—54.

Kanaaneh, Rhoda. 2005. "Boys or men? Duped or "made"? Palestinian soldiers in the Israeli *
military." *American Ethnologist* 32(2): 260-275.

Lomsky-Feder, Edna, and Tamar Rapoport. 2003. "Juggling Models of Masculinity: *
Russian-Jewish Immigrants in the Israeli Army." *Sociological Inquiry* 73(1): 114-37.

* פלד, יואב. 2005. *מיהו ישראלי – הדינמיקה של אזרחות מורכבת*. תל-אביב ההוצאה לאור של אוניברסיטת תל-אביב על שם חיים רובין

שיעור 13 (29.6.16) שיעור סיכום